

Det kgl. Nærings- og handelsdepartement
Pb 8014 Dep
0030 Oslo
postmottak@nhd.dep.no

Vår ref.: 2011/198

Deres ref.: 200904866-5/HME

Dato: 09.02.2012

Høring om evaluering av Teknologirådet

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) og Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT) forstår høringsoppdraget primært som en vurdering av evalueringen av Teknologirådet, ikke en evaluering av Teknologirådet som sådan. Komiteene har likevel også noen mer overordnede betraktninger knyttet til Teknologirådets rolle vis-à-vis De nasjonale forskningsetiske komiteer som vi ønsker å formidle innledningsvis.

Samarbeid og arbeidsdeling med De nasjonale forskningsetiske komiteer

De nasjonale forskningsetiske komiteer er uavhengige, rådgivende organer i forskningsetikk. Komiteenes sekretariat deler kontorlokaler med Teknologirådet. Samlokaliseringen oppleves som gunstig, da den senker terskelen for utveksling av informasjon og ideer og bidrar til å fremme fruktbart samarbeid. Tidligere samarbeid mellom instansene har særlig dreid seg om tiltak for å fremme en informert samfunnsdebatt, og dette samarbeidet vil føres videre fremover også.

Komiteene og Teknologirådet har enkelte overlappende arbeidsområder knyttet til rådgivning og offentlig debatt. Ikke minst deler enhetene tematiske områder som personvern, bioteknologi og helse. Samtidig har instansene ulike roller som definert i mandat og vedtekter. Arbeidsdelingen oppleves som god. NENTs og NESHs kompetanse er innen forskningsetikk. Komiteene gir blant annet etiske vurderinger knyttet til forskning innenfor sine fagområder. Teknologirådet skal gi "helhetsvurderinger av teknologiens muligheter og konsekvenser for samfunnet og den enkelte borger" (jf vedtektene).

Manglende verdidiskusjon

Evalueringen tar hovedsakelig sikte på å evaluere Teknologirådets måloppnåelse i forhold til rådets mandat og ressurser. Evalueringen har også en del forslag til hva som bør være Teknologirådets rolle fremover, og inkluderer en vurdering av effekten av vedtektsendringen 17. november 2000, hvor rådet fikk i oppgave å se på mulighetene som ligger i ny teknologi.

Den ellers grundige evalueringen er lite problemorientert. Den bruker det aller meste av plassen på beskrivelser og fremheving av hva Teknologirådet får ut av begrensede midler, uten å problematisere hva det vil si at et råd skal fremme menneske- og miljøvennlig teknologi.

Dette er i høyeste grad verdiangivelser, og en evaluering som ikke diskuterer hva et slikt verdisyn skal innebære—og hva det utelukker—vil heller ikke inkludere en evaluering av det etiske ståstedet. Dermed kan heller ikke forholdet mellom verdisynet og Teknologirådets evne til å være objektive og nøytrale problematiseres. Dette til tross for at verdidommer ligger implisitt både i henvisning til nytte, til prinsipper og til betydningen av lekfolkinvolvering, som alle er dimensjoner ved Teknologirådets aktivitet som rapporten kommer inn på. Konkret betyr dette at vi etterlyser en diskusjon av hvilke verdier og kriterier som ligger til grunn for vurderingen.

Det bør på den annen side også fremheves at evalueringen påpeker utfordringer forbundet med ett sentralt verdivalg for en institusjon som Teknologirådet, nemlig spenningen mellom ønsket om initiering av debatt på den ene siden og konsensusstaking på den andre siden.

Ytterligere en dimensjon ved Teknologirådets aktivitet som evalueringen kommer inn på, men som med fordel kunne ha blitt problematisert ytterligere, er det strategiske valget mellom identifisering av teknologigrunnede utfordringer etter hvert som de viser seg, og initiativ i retning nytenkning omkring hva slags teknologi som er mulig eller ønskelig. Valget Teknologirådet står overfor er mellom å være en pådriver for å fremme ny teknologi, eller snarere en konsensusrettet organisasjon som observerer utviklingen og informerer om den.

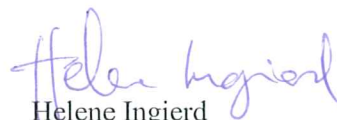
Vi etterlyser også en grundigere vurdering av hva som ligger i den reduserte bruken av høringer der lekfolk deltar, og om dette er en direkte konsekvens av at en stadig større andel av Teknologirådets budsjett er låst til faste kostnader. Et poeng med å åpne for dialog med ulike interessentgrupper er at nye perspektiver og verdivurderinger kommer frem. En annen funksjon er å bidra til mer legitime og mer informerte demokratiske prosesser. Det bør diskuteres i hvilken grad slike metoder kan bidra til å videreutvikle det viktige arbeidet Teknologirådet utfører.

På vegne av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) og Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT),

Bjørn Hvinden
Komiteleder NESH

Hallvard Fossheim
Sekretariatsleder NESH

Dag Helland
Komiteleder NENT

Helene Ingierd
Sekretariatsleder NENT